

2025

SANSKRIT — HONOURS

Paper : DSE-B-4

(Veda)

Full Marks : 65

The figures in the margin indicate full marks.

*Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable.*

विशेषोल्लेखं विना सर्वेषां प्रश्नानामुत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च प्रदेयम्।

Section – A

Unit – I

(Marks : 10)

1. अधोदत्तेषु प्रश्नपञ्चकं समाधेयम्।

2×5

- (a) सायणाचार्येण कस्य वेदस्योपरि भाष्यं प्राथम्येन विरचितम्? तेन विरचितस्य ऋग्भाष्यस्य नाम किम्?
- (b) महीधरेण कस्याः संहितायाः उपरि भाष्यं विरचितम्? तदीयभाष्यस्य नाम किम्?
- (c) नक्षत्रपक्षे वेदव्याख्यातृणां मध्ये कस्यचिद् भारतीयस्य नाम लेख्यम्। तत्प्रणीतस्य कस्यचन वैदिकग्रन्थस्य नाम प्रदेयम्।
- (d) सत्यव्रतसामश्रमिणा कस्य ब्राह्मणस्योपरि प्रस्तावना विरचिता? तस्याः नाम किम्?
- (e) दुर्गाचार्येण कस्य वैदिकग्रन्थस्योपरि वृत्तिः विरचिता? तस्याः नाम लेख्यम्।
- (f) श्रीमता अनिर्वाणेन विरचितस्य वैदिकग्रन्थद्वयस्य नाम लेख्यम्।
- (g) सायणपूर्वभाविनः वेदभाष्यकारद्वयस्य नाम लेख्यम्।

Unit – II

(Marks : 25)

2. एकतरः प्रश्नः समाधेयः।

- (a) शुनःशेषाख्यानं कुत्र समाम्नातम्? क आसीत् शुनःशेषः? स कतिमूल्यव्ययेन केन च क्रीतः? कस्मिन्नेव यज्ञे स पशुत्वेन आनीतः? तस्य यज्ञस्य ऋत्विजः के आसन्? कथं शुनःशेषेन अजीगर्तस्य पुत्रत्वं प्रत्याख्यातम्?

2+1+2+1+4+2

Please Turn Over

(1968)

- (b) क आसीत् हरिश्चन्द्रः? केन परामृष्टः कां देवताम् आराध्य स पुत्रं लेभे? तस्य पुत्रस्य नाम किम्? हरिश्चन्द्रः
केन रोगेण कथम् आक्रान्तोऽभवत् इति उपाख्यानानुसारेण उपवर्ण्यताम्। 1+2+1+2+6

3. अधोदत्तेषु एकः व्याख्येयः।

8×1

- (a) नानाश्रान्ताय श्रीरस्ति रोहित शुश्रुम।
पापो नृषद्वरो जन इन्द्र इच्छरतः सखा चरैवेति॥
- (b) यावन्तः पृथिव्यां भोगा यावन्तो जातवेदसि।
यावन्तो अप्सु प्राणिनां भूयान् पुत्रे पितुस्तथा।
- (c) आत्मा हि जज्ञ आत्मनः स इरावत्यतितारिणी॥

4. निम्नोद्धृतयोः एकतरस्य आङ्गलभाषया वङ्गभाषया वा अनुवादः कार्यः।

5×1

- (a) चरन् वै मधु विन्दति चरन् स्वादुमुदुम्बरम्।
सूर्यस्य पश्य श्रेमाणं यो न तन्द्रायते चरंश्चरैवेति॥
- (b) तस्य ह विश्वामित्रस्यैकशतं पुत्रा आसुः। पञ्चाशदेव ज्यायांसो मधुच्छन्दसः पञ्चाशत् कनीयांसः॥
तद्ये ह ज्यायांसो न ते कुशलं मेनिरे। ताननु व्याजहारान् तान् वः प्रजा भक्षीष्टेति। त एतेऽन्धाः पुण्ड्राः शवराः
पुलिन्दा मुतिवा इत्युदन्त्या बहवो वैश्वामित्रा दस्यूनां भूयिष्ठाः॥

Section – B

Unit – I

(Marks : 25)

5. अधोदत्तयोः एकतरः प्रश्नः समाधेयः।

- (a) तैत्तिरीयोपनिषद् कस्मिन् वेदे समाम्नाता? तत्र वल्लीसंख्यामुल्लिख्य तासां नामानि लेख्यानि। शीक्षास्वरूपं
पाठ्यानुसारेण समालोच्यताम्। 1+1+3+7

- (b) कास्तावत् व्याहृतयः? तत्र चतुर्थ्याः प्रवक्ता कः? तासां व्याहृतीनां पाठ्यानुसारेण व्याख्या कार्या।

4+1+7

6. अधोदत्तेषु एकः व्याख्येयः।

8×1

- (a) ता महासंहिता इत्याचक्षते।
- (b) पाङ्क्तं वा इदं सर्वम्।
- (c) यान्यनवद्यानि कर्माणि। तानि सेवितव्यानि। नो इतराणि।

7. निम्नोद्धृतयोः एकतरस्य आङ्गलभाषया वङ्गभाषया वा अनुवादः कार्यः।

5×1

(a) शं नो मित्रः शं वरुणः। शं नो भवत्त्वयमा। शं न इन्द्रो बृहस्पतिः। शं नो विष्णुरुक्रमः।

(b) अमृतस्य देव धारणो भूयासम्। शरीरं मे विचर्षणम्। जिह्वा मे मधुमत्तमा। कर्णाभ्यां भूरि विश्रुवम्। ब्रह्मणः कोशोऽसि मेघया पिहितः। श्रुतं मे गोपाय।

Unit – II

(Marks : 5)

8. निम्नोद्धृतयोः एकतरस्य आङ्गलभाषया वङ्गभाषया वा अनुवादः कार्यः।

5×1

(a) तस्मै स विद्वानुपसन्नाय सम्यक्

प्रशान्तचित्ताय शमान्विताय।

येनाक्षरं पुरुषं वेद सत्यं

प्रोवाच तां तत्त्वतो ब्रह्मविद्याम्।

(b) यदा लेलायते ह्यर्चिः समिद्धे हव्यवाहने।

तदाज्यभागावन्तरेणाहुतीः प्रतिपादयेत्॥